

М. В. Разорьонова, ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

**ВИКЛАДАЧ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ЧИННИК ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ,
СТУДЕНТІВ І КЕРІВНИКІВ ВНЗ**

Разорьонова М. В.

Викладач університету як чинник якості вищої освіти: результати опитування викладачів, студентів і керівників ВНЗ

Представлено результати дослідження думок українських студентів, викладачів та топ-менеджерів ВНЗ про якості викладачів, які є найбільш важливими для забезпечення якості вищої освіти. Дослідження проведено методом анкетування 647-ми студентів, 245-ти викладачів та 52-х топ-менеджерів 10-ти вищих навчальних закладів шести міст України.

Найбільш часто в якості необхідних якостей викладача всі категорії респондентів називали: професіоналізм і компетентність; загальну освіченість, високий інтелект, широкий кругозір, прагнення до постійного саморозвитку; толерантність, врівноваженість, терпіння, ввічливість, оптимальну вимогливість, доброзичливість, емпатію, розуміння студентів, повагу до них; об'єктивність, справедливість, неупередженість, безпристрасність, адекватність оцінювання студентів. Проте для студентів найбільш важливими виявилися об'єктивність, справедливість, толерантність і доброзичливість, а для викладачів і топ-менеджерів ВНЗ – професіоналізм і компетентність, загальна освіченість, високий інтелект, широкий кругозір, прагнення до постійного саморозвитку.

Встановлено, що в Україні панує погляд на викладача як на високопрофесійну особистість з високими моральними якостями, яка має гарний психологічний контакт зі студентами.

Key words: вища освіта, університет, викладач, необхідні якості викладача, неприпустимі якості викладача, роль викладача в забезпеченні якості освіти.

Разорьонова М. В.

Преподаватель университета как фактор качества высшего образования: результаты опроса преподавателей, студентов и руководителей ВУЗов

Представлены результаты изучения мнений украинских студентов, преподавателей и топ-менеджеров ВУЗов относительно качеств

преподавателей, которые являются самыми важными для обеспечения качества высшего образования. Методом анкетирования были опрошены 647 студентов, 245 преподавателей и 52 топ-менеджера 10-ти высших учебных заведений шести городов Украины.

Наиболее часто в качестве необходимых качеств преподавателей все категории респондентов называли: профессионализм и компетентность; общую образованность, высокий интеллект, широкий кругозор, стремление к постоянному саморазвитию; толерантность, уравновешенность, терпение, вежливость, оптимальную требовательность, доброжелательность, эмпатию, понимание студентов, уважение к ним; объективность, справедливость, непредвзятость, беспристрастность, адекватность оценивания студентов. Причем для студентов самыми важными оказались объективность, справедливость, толерантность и доброжелательность, а для преподавателей и топ-менеджеров ВУЗов – профессионализм и компетентность, общая образованность, высокий интеллект, широкий кругозор, стремление к постоянному саморазвитию.

Установлено, что в Украине доминирует взгляд на идеального преподавателя как на профессионала с высокими моральными качествами, который имеет хороший психологический контакт со студентами.

Ключевые слова: высшее образование, университет, преподаватель, необходимые качества преподавателя, недопустимые качества преподавателя, роль качества преподавателя в обеспечении качества образования.

Головним завданням розвитку вищої освіти України на сучасному етапі є її входження в світовий освітній простір. Розв'язання цього завдання неможливе без висококваліфікованих викладачів, професіоналізм діяльності яких є найважливішим чинником якості вищої освіти. Питання професіоналізму викладачів ВНЗ, шляхи його формування й розвитку розглядалися в працях В. Андрущенка, М. Артюхіної, О. Глузмана, Н. Кузьміної, М. Ларських, Ю. Мокіної, С. Сисоєвої, Т. Сорочан, Є. Чернишової, Т. Ямщикової та багатьох інших. Мета нашої статті – виявити й проаналізувати думки головних учасників навчального процесу ВНЗ – викладачів, студентів і топ-менеджерів – про необхідні та неприпустимі якості викладача вишу.

Сучасний університет доцільно розглядати як педагогічну систему, яка складається з п'яти головних взаємопов'язаних структурних компонентів: мета освіти, зміст освіти, засоби педагогічної комунікації (технології освіти), педагогічний склад і студенти (Н. В. Кузьміна). Якість цих компонентів є

одночасно й складниками системи гарантії якості освіти. Тому безперервне удосконалення кожного з цих компонентів, приведення їх у відповідність до постійно зростаючих вимог є завжди актуальним завданням.

Одним із найбільш потужних чинників, що впливають на якість вищої освіти, є кадровий (педагогічний) потенціал університетів. Про це свідчать:

- той факт, що викладацький склад є одним із головних компонентів педагогічної системи „ВНЗ”;
- результати опитування студентів, випускників, роботодавців, топ-менеджерів ВНЗ, самих викладачів;
- аналіз як української, так і зарубіжної публіцистики й наукової літератури з проблем вищої школи;
- той факт, що оцінка кадрового потенціалу є складником рейтингової оцінки ВНЗ у різноманітних системах рейтингування.

Останніми роками як в українському, так і в зарубіжних науково-педагогічних співтовариствах почали циркулювати висловлювання про те, що класичні ВНЗ відмирають і їм на зміну приходять мережеві об'єднання вчених і студентів, а роль викладачів буде зведена до обслуговування електронного навчального контенту.

Ми вирішили дослідити, якою бачать роль викладача українські студенти, а також з'ясувати, які саме якості викладача українські студенти, самі викладачі та топ-менеджери ВНЗ вважають найбільш важливими для забезпечення якості вищої освіти. Дослідження проведено методом анкетування в 10-ти університетах Києва, Дніпропетровська, Кривого Рогу, Луганська, Донецька, Слов'янська Донецької області протягом 1 – 15 червня 2013 року. Загальний обсяг вибірки студентів – 647 осіб, викладачів – 245, з них топ-менеджерів ВНЗ – 52 (особливістю кадрового складу вищої освіти в Україні є те, що більшість топ-менеджерів ВНЗ працюють і викладачами). Серед топ-менеджерів, що відповідали на запитання нашої анкети, були 2 ректори, 8 проректорів, 14 деканів факультетів, 28 завідувачів кафедрами).

Відповіді студентів щодо того, якою має бути роль викладача в навчальному процесі, розподілилися таким чином:

- наставник, спілкування з яким надихає на оволодіння знаннями й уміннями – 46%;
- організатор інтерактивного навчального діалогу (32%);
- гарний транслятор навчального матеріалу, помічник в оволодінні змістом навчальної дисципліни, готовий завжди допомогти студенту в навчанні – 65%;
- відомий учений, який активно залучає студентів до наукової роботи – 16%;
- гарний лектор – 65%;
- професійний обслуговувач електронного контенту, або „куратор змісту” – 4,3%.

Далі опитаним студентам, пересічним викладачам і топ-менеджерам було запропоновано назвати необхідні (обов'язкові) та неприпустимі якості викладача вищої школи. Кількість якостей, що їх міг назвати респондент, не обмежувалася. Причому аналіз результатів опитування показав, що, як правило, респонденти більше називали необхідних якостей, ніж неприпустимих.

Результати опитування пересічних викладачів і топ-менеджерів університетів.

Результати опитування пересічних викладачів і топ-менеджерів університетів (див. табл. 1) показали, що необхідними якостями викладача вищої школи самі викладачі і топ-менеджери вузів вважають у першу чергу його професіоналізм і компетентність, під якими вони розуміють високий рівень фахової підготовки, добре знання змісту відповідного навчального предмета, уміння викладати свій предмет.

Другою за частотою згадування респондентами-пересічними викладачами та керівниками є група якостей, пов'язаних із загальною освіченістю, високим інтелектом, широким кругозором та прагненням до постійного саморозвитку.

Думки викладачів і топ-менеджерів ВНЗ про необхідні якості викладача

Необхідні якості викладача	% респондентів, що назвали якість	
	викладачі	менеджери
професіоналізм і компетентність	96	98
загальна освіченість, високий інтелект, широкий кругозір, прагнення до постійного саморозвитку	94	90
толерантність, врівноваженість, терпіння, ввічливість, оптимальна вимогливість, доброзичливість, емпатія, розуміння студентів, повага до них	73	73
об'єктивність, справедливість, неупередженість, безпристрасність, адекватність оцінювання студентів	64	60

На третьому місці – толерантність, врівноваженість, терпіння, ввічливість, оптимальна вимогливість, доброзичливість, емпатія, розуміння студентів, повага до них; на четвертому – об'єктивність, справедливість, неупередженість, безпристрасність, адекватність оцінювання студентів. Четверте місце за частотою згадування цією категорією респондентів таких якостей, як об'єктивність і справедливість викладача, можливо, пов'язано з тим, що викладачі й топ-менеджери ВНЗ вважають ці якості складником професіоналізму. Наразі таке пояснення нам надали 7 викладачів з 18-ти, з якими ми провели уточнююче поглиблене інтерв'ю вже після опрацювання результатів анкетування.

Важливість якостей, які більшість респондентів викладачів і топ-менеджерів ВНЗ віднесли до категорії „необхідні”, підтверджується і тим, що в якості неприпустимих дуже часто називалися антиподи цих якостей (див. табл.

2): непрофесійність і некомпетентність (53% пересічних викладачів, 59% топ-менеджерів); неосвіченість, низький інтелект, обмежений кругозір, небажання постійно розвиватися (49% пересічних викладачів, 46% топ-менеджерів); агресивність, злість, грубість, роздратованість, різкість, нетактовність, неповага до студентів, пихатість, зверхність (56% пересічних викладачів, 54% топ-менеджерів); необ'єктивність, нездатність адекватно оцінити студента через особисту неприязнь, несправедливість, упередженість, вибіркова симпатія (40% пересічних викладачів, 42% топ-менеджерів).

Таблиця 2

Думки викладачів і топ- менеджерів ВНЗ про неприпустимі якості викладача

Неприпустимі якості викладача	% респондентів, що назвали якість	
	викладачі	менеджери
непрофесіоналізм і некомпетентність	53	59
неосвіченість, низький інтелект, обмежений кругозір, небажання постійно розвиватися	49	46
агресивність, злість, грубість, роздратованість, різкість, нетактовність, неповага до студентів, пихатість, зверхність	56	44
необ'єктивність, нездатність адекватно оцінити студента через особисту неприязнь, несправедливість, упередженість, вибіркова симпатія	40	42

Особливістю відповідей викладачів і топ-менеджерів було те, що практично ніхто з них не відзначав як необхідні якості викладача, пов'язані з володінням ним сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. У

ході уточнюючих поглиблених інтерв'ю ці якості складниками професіоналізму представники цієї категорії респондентів не називали.

Результати опитування студентів.

Студенти, як і викладачі й топ-менеджери ВНЗ, також дуже часто називали професіоналізм необхідною якістю викладача – за частотою згадування респондентами-студентами ця якість знаходиться на другому місці, але на першому місці за важливістю для студентів – такі якості як об'єктивність, справедливість, неупередженість, безпристрасність, адекватність оцінювання навчальних досягнень студентів (див. табл. 3). Дуже важливими для студентів, судячи за частотою згадування, є такі моральні якості викладача, як толерантність, врівноваженість, терпіння, ввічливість, оптимальна вимогливість, доброзичливість, емпатія, розуміння студентів, повага до них тощо. А загальна освіченість, високий інтелект, широкий кругозір і прагнення до саморозвитку за частотою згадування респондентами-студентами знаходиться на 4 місці.

Таблиця 3

Думки студентів про необхідні якості викладача

Необхідні якості викладача	% респондентів-студентів, що назвали якість
професіоналізм і компетентність	91
загальна освіченість, високий інтелект, широкий кругозір, прагнення до постійного саморозвитку	77
толерантність, врівноваженість, терпіння, ввічливість, оптимальна вимогливість, доброзичливість, емпатія, розуміння студентів, повага до них	90
об'єктивність, справедливість, неупередженість, безпристрасність, адекватність оцінювання студентів	96

Так само, як і викладачі й топ-менеджери, студенти досить часто називали в якості неприпустимих антиподи необхідних, на їхню думку, якостей викладача ВНЗ (див. табл. 4), а саме: агресивність, злість, грубість, роздратованість, дратівливість, різкість, нетактовність, брутальність, неповага до студентів, пихатість, зверхність (96%); необ'єктивність, нездатність адекватно оцінити студента через особисту неприязнь, несправедливість, упередженість, вибіркова симпатія (93%); непрофесіоналізм і некомпетентність (84%); неосвіченість, низький інтелект, обмежений кругозір, небажання постійно розвиватися (42%). Лише поодинокі студенти (1,2%) називали в якості необхідних якості викладача, пов'язані з володінням ним сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями.

Таблиця 4

Думки студентів про неприпустимі якості викладача

Неприпустимі якості викладача	% респондентів-студентів, що назвали якість
непрофесіоналізм і некомпетентність	84
неосвіченість, низький інтелект, обмежений кругозір, небажання постійно розвиватися	42
агресивність, злість, грубість, роздратованість, дратівливість, різкість, нетактовність, брутальність, неповага до студентів, пихатість, зверхність	96
необ'єктивність, нездатність адекватно оцінити студента через особисту неприязнь, несправедливість, упередженість, вибіркова симпатія	93

Висновки

Аналіз результатів опитування показав, що найбільш часто в якості необхідних якостей викладача всі категорії респондентів називають:

професіоналізм і компетентність; загальну освіченість, високий інтелект, широкий кругозір, прагнення до постійного саморозвитку; толерантність, врівноваженість, терпіння, ввічливість, оптимальну вимогливість, доброзичливість, емпатію, розуміння студентів, повагу до них; об'єктивність, справедливість, неупередженість, безпристрасність, адекватність оцінювання студентів. Проте для студентів найбільш важливими виявилися об'єктивність, справедливість, толерантність і доброзичливість, а для пересічних викладачів і топ-менеджерів ВНЗ – професіоналізм і компетентність, загальна освіченість, високий інтелект, широкий кругозір, прагнення до постійного саморозвитку.

Найбільш часто згадуваними неприпустимими якостями викладача ВНЗ, на думку всіх категорій респондентів, є антиподи тих якостей, які вони назвали необхідними.

Незначний відсоток опитаних вважають, що викладач має бути професійним обслуговувачем електронного контенту, або „куратором змісту”, можливо саме тому лише незначна частка респондентів відзначила володіння вміннями використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в якості обов'язкових якостей викладача ВНЗ.

Тобто, в Україні панує погляд на викладача як на високопрофесійну особистість з високими моральними якостями, яка має гарний психологічний контакт зі студентами.

Перспективним напрямом подальших досліджень є пошук відповіді на запитання про те, який викладач потрібен вишам сьогодні – 1) особистість; 2) оператор, що вправно володіє сучасними дидактичними технологіями; або – 3) особистість, що володіє цими технологіями? Адже саме викладач третього типу здатний сприяти не лише інтелектуальному, а й прогресивному емоційному зростанню студента.

Література

1. **Bache Ian.** The Europeanization of Higher Education / Bache Ian. // Journal of Common Market Studies. – Volume 44. – Number 2. – June 2006. – P. 231 – 248.
2. **Brennan John,** Teichler Ulrich. The Future of Higher Education and of Higher Education Research. Higher education looking forward: an introduction / John Brennan, Ulrich Teichler // High Educ (2008).
3. **Cotter Maury.** Using Systems Thinking to Improve Education / Maury Cotter / About Campus. – January–February 1998. – P. 9 – 14.
4. **Higher Education** Looking Forward: An Agenda for Future Research / http://www.esf.org/fileadmin/Public_documents/Publications/HELFF_01.pdf
5. **Ievgen Khrykov.** European, national, and institutional dimensions of quality management and its development in higher education in Ukraine // Education and Pedagogical Sciences. – 2012. – №1. – P. 13 – 21
6. **Merisotis J.,** Sadlak J. Higher Education Rankings: Evolution, Acceptance, and Dialogue / J. Merisotis, J. Sadlak // Higher Education in Europe, Vol. 30, No 2, July 2005. – P. 97 – 101.
7. **Srikanthan G.,** Dalrymple John F. Developing a Holistic Model for Quality in Higher Education / G. Srikanthan G. , John F. Dalrymple // Quality in Higher Education, Vol. 8, No 3, 2002. – P. 215 – 224.
8. **Герасіна Л. М.** Вища школа як об'єкт освітньої реформації / Л. М. Герасіна, А. Д. Ятченко. – К., 1995. – 320 с.
9. **Кузьміна Н. В.** Методы исследования педагогической деятельности / Н. В. Кузьміна. – Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1970. – 114 с.
10. **Россия** и ЕС на пути к общеевропейскому пространству высшего образования: сценарии будущего : сб. аналит. материалов по сотрудничеству в области образования со странами Европы в рамках реализации «дорожной карты» Россия – ЕС / Е. М. Горбунова, Б. В. Железов, М. В. Ларионова и др. ; отв. ред. М. В. Ларионова ; Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2007. – 330 с.

11. **Чернишова Є.** Розвиток кадрового потенціалу навчальних закладів системи вищої освіти : зарубіжний досвід / Є. Чернишова // Порівняльно-педагогічні студії. – № 2(12). – 2012 . – С. 68 – 80.

Razorenova M. V.

Lecturer's Features and Characteristics, which Affect the Quality of Higher Education: the Results of the Interrogation of Students, Teachers and Senior Managers of Universities

The results of the interrogation of Ukrainian students, teachers and senior managers of universities considering the qualities of the university teachers which are the most important for the providing high quality of higher education were presented. 647 students, 245 teachers and 52 senior managers of 10 universities answered the questions.

The most necessary qualities for a teacher according to the answers (all categories of respondents consider): professionalism and competence, general education, high intelligence, open-mindedness, commitment to continuous self-development, tolerance, balance, patience, politeness, optimal demands, kindness, empathy, understanding of students, respect to students, objectivity, fairness, impartiality, adequacy in evaluation of students. However, for students the most important qualities are objectivity, fairness, tolerance and kindness, and for ordinary teachers and senior managers of universities they are professionalism and competence, general education, high intelligence, open-mindedness, commitment to continuous self-development.

The questionnaire results showed that in Ukraine the dominated view on a teacher is that he should be a highly professional person with high moral features of character, who has a good psychological contact with students.

Key words: higher education, university, teacher, necessary teacher's qualities, unacceptable teacher's qualities, the role of the teacher in quality assurance in higher education.

Відомості про автора

Разорьонова Марина Валентинівна – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

M. V. Razorenova, SE “Lugansk Taras Shevchenko National University”

**LECTURER’S FEATURES AND CHARACTERISTICS, WHICH AFFECT
THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION: THE RESULTS OF THE
INTERROGATION OF STUDENTS, TEACHERS AND SENIOR
MANAGERS OF UNIVERSITIES**

Razorenova M. V.

Lecturer’s Features and Characteristics, which Affect the Quality of Higher Education: the Results of the Interrogation of Students, Teachers and Senior Managers of Universities

The results of the interrogation of Ukrainian students, teachers and senior managers of universities considering the qualities of the university teachers which are the most important for the providing high quality of higher education were presented. 647 students, 245 teachers and 52 senior managers of 10 universities answered the questions.

The most necessary qualities for a teacher according to the answers (all categories of respondents consider): professionalism and competence, general education, high intelligence, open-mindedness, commitment to continuous self-development, tolerance, balance, patience, politeness, optimal demands, kindness, empathy, understanding of students, respect to students, objectivity, fairness, impartiality, adequacy in evaluation of students. However, for students the most important qualities are objectivity, fairness, tolerance and kindness, and for ordinary teachers and senior managers of universities they are professionalism and competence, general education, high intelligence, open-mindedness, commitment to continuous self-development.

The questionnaire results showed that in Ukraine the dominated view on a teacher is that he should be a highly professional person with high moral features of character, who has a good psychological contact with students.

Key words: higher education, university, teacher, necessary teacher’s qualities, unacceptable teacher’s qualities, the role of the teacher in quality assurance in higher education.

The main task of higher education development in Ukraine at the present stage is its joining with the world educational space. The solution of this problem is impossible without highly qualified teachers, whose professional activity is the most

important factor of higher education quality. The problem of university teacher's professionalism and ways of its formation and development were discussed in the works of Andrushchenko, M. Artyukhin, A. Gluzman, N. Kuzmina, M. Larskyh, J. Mokina, , S. Sysoeva, T. Sorochan, E. Chernysheva, T. Yamshikova and many others. The main purpose of this article is to identify and analyze the thoughts of main participants of educational process (teachers, students or executives) about the necessary and inadmissible quality for lecturer.

It is appropriate to consider the modern university as an educational system that consists of five major interrelated structural components: the purpose of education, the content of education, educational communication tools (technology of education), pedagogical staff and students (N. V. Kuzmina). In the same time, the quality of these components is the mechanism of guarantee system for educational quality. That's why the continuous improvement of each of these components, completion of them with conformity of constantly growing requirements is urgent task always.

One of the most powerful factors that affect the quality of higher Education is a staff (pedagogical) potential of universities. This is confirmed by:

- the fact that the teaching staff is one of the main components of educational system at university;
- the results of a poll of students, graduates, employers, top managers from universities, teachers;
- the analysis of both Ukrainian and foreign publicism and science literature on the high school problems;
- the fact that the assessment of staff resources is a part of rating estimation at university in the various rating system.

Recent years both in Ukrainian and in the international scientific and educational communities a statements about classical university are dying and the network association of scholars and students coming to replace them, appeared. Also they said that the role of teachers will be reduced to the e-Learning content service.

We decided to investigate and to check how Ukrainian students see the role of the teacher, and also to find out which of teacher's features the Ukrainian students, professors and top managers of higher education institutions think are the most important. The research was conducted by the method of questionnaire at 10 universities in Kyiv, Dnepropetrovsk, Krivoy Rog, Lugansk, Donetsk, Slovyansk from 1 till 15 of June 2013. The general amount of student's selection is 647 people, of teachers – 245, of top managers – 52 (the peculiarity of higher education staff in Ukraine is the fact, that the most of top managers work as teachers as well). Among the top managers who answered the questions of our questionnaire there were 2 rectors, 8 vice-rectors, 14 deans of faculties and 28 heads of departments.

Student's answers about which kind of the teacher's role in a learning process must be:

- a mentor, the communication with who inspires to overcome knowledge and skills – 46%;
- the organizer of interactive educational dialogue – 32%;
- good translator of a training material, assistant for learning the content of discipline, who always ready to help students during their study – 65%;
- famous scientist who involves students actively to scientific work – 16%;
- a good lecturer – 65%;
- professional worker with an electronic content, or “curator of content” – 4.3%.

Then, students, the average teachers and top managers were asked to name the necessary (mandatory) and unacceptable merits of high school teacher. The number of properties, about which they could mention, was not limited. Moreover, the analysis of the survey results showed that, usually the respondents named more necessary features than unacceptable ones.

Poll Results of ordinary teachers and top managers from universities.

Poll Results of ordinary teachers and top managers from universities (see Table 1.) showed that the necessary merits of high school teachers, first of all, are their

professionalism and competency by which they understand the high level of professional training, good knowledge of the school subject content and skills for a subject teaching.

The second most frequently mentioned by respondents (average teachers) and managers is a group of characteristics which related with general erudition, high intellect, broad outlook and striving for continuous self-development.

Table 1

The thoughts of teachers and top managers of higher education institutions about necessary merits of the teacher

Necessary merits of a teacher	% of respondents who named the merits	
	professors	managers
professionalism and competency	96	98
general education, high intellect, open-mindedness, commitment to permanent self-development	94	90
tolerance, balance, patience, courtesy, optimal demanding, benevolence, empathy, to understand students and respect them	73	73
fairness, objectivity, impartiality, the adequacy of student assessment	64	60

On a third place there are tolerance, balance, patience, politeness optimal demands, benevolence, empathy, understanding of students, respect and on the fourth - fairness, fairness, objectivity, dispassion, and adequacy of assessment of students. The fourth place by most frequently mentioned in this category such kind of features as fairness and teacher's justice, possibly connected with a fact that teachers and top managers of higher education institutions find them as an element of professionalism. Currently, such an explanation was given us by 7 teachers from 18with who after the processing of results we conducted a profound interview.

The importance of qualities which most respondent teachers and top university manager attributed to the category of “necessary” is confirmed by the fact that the antipodes of these merits were called as unacceptable(see Table 2): lack of professionalism and incompetence (53% of ordinary teachers; 59% of top-managers); lack of education, low intellect, limited outlook, unwillingness to develop(49% of ordinary teachers; 46% of top- managers); aggression, anger, rudeness, irritability, harshness, lack of tact, disrespectful of students, vanity, arrogance (56% of ordinary teachers, 54% of top-managers); partiality, inability to assess the student adequately because of personal animosity, unfairness, prejudice, sympathy(40% of ordinary teachers, 42% of top-managers).

Table 2

**The opinions teachers and top managers of higher education institutions
unacceptable merits of a teacher**

Unacceptable merits of a teacher	% of respondents who named the merits	
	professors	managers
unprofessionalism and incompetence	53	59
illiteracy, low intellect, limited outlook, reluctance to develop	49	46
aggressiveness, anger, rudeness, irritation, harshness, lack of tact, disrespectful to students, vanity, arrogance	56	44
fairness, inability to assess the student adequately, because of a personal enmity, unfairness, prejudice, sympathy	40	42

The feature of the teacher’s and top manager’s replies was the fact that almost none of them pointed out how the necessary merits of teachers associate with information and communication technologies knowledge. During the depth inter

views the respondents of this category didn't tell about these merits as a components of a professionalism.

The results of a student's poll.

As same as teachers and top-managers of universities, students also very often said about professionalism as a required teacher's merit - by frequency of student's mentioning this quality is on a second place, but impartiality, fairness, objectivity, impartiality and honesty are on a first place of importance for all students (see Table 3). Judging by the frequency of references, for students are very important such moral merits of teacher as steadiness, tolerance, patience, courtesy, optimal demanding, benevolence, empathy, understanding, respect and others. But general education, high intellect, open-mindedness and desire to self-development are on a 4th place for students.

Table 3

The opinions of students about the necessary merits for teachers

Necessary merits for teachers	% of students who mentioned the merit
professionalism and competency	91
general education, high intellect, open-mindedness, commitment to continuous self-development	77
steadiness, tolerance, patience, courtesy, optimal demanding, benevolence, empathy, understanding, respect	90
objectivity, fairness, objectivity, impartiality, adequacy of assessment	96

The same as teachers and top managers, students of ten mentioned an unacceptable antipodes, but as they think very necessary merits for teacher (see Table 4): asperity, aggressiveness, anger, rudeness, irritability, peevishness, harshness, lack of tact, lack of respect, vanity, arrogance (96%); personal dislike, bias, injustice, prejudice, sympathy for some students (93%); unprofessionalism and incompetence

(84%); lack of education, low intellect, limited outlook, unwillingness to continually development (42%). Only a few students (1.2%) mentioned the merits which associated with understanding of modern information and communication technologies, and named them as necessary.

Table 4

The opinions of students about unacceptable merits for teachers

Unacceptable merits for teacher	% of respondents who mentioned the merit
lack of professionalism and incompetence	84
lack of education, low intellect, limited outlook, unwillingness of self-developing	42
aggression, anger, rudeness, irritability, peevishness, harshness, tactless, disrespect, vanity, arrogance	96
partiality, personal dislike, unfairness, bias, sympathy	93

Conclusion.

The analysis of poll results showed that very often all categories of respondents named such necessary merits for teacher as professionalism and competency, general education, high intellect, open-mindedness, self-development, steadiness, tolerance, patience, courtesy, optimal demanding, benevolence, empathy, understanding, respect, impartiality, fairness, objectivity, impassivity, adequacy of assessment. However, for students the most important were objectivity, justice, tolerance and kindness, but ordinary teachers and executives appreciate more professionalism and competency, general education, high intellect, open-mindedness, continuous self-development.

Very often all categories of respondents were mentioned about antipodes of essential merits as about unacceptable merits for a teacher.

A small percentage of respondents believe that the teacher should a professional of an electronic contentor be “curator of content”. Maybe that’s why only small percentage of respondents said about competence in using modern information and communication technologies as about skills which are very important for a teacher.

So, in Ukraine dominates view, that the teacher is a highly professional person with high moral character and with a good psychological contact with students.

The searching for answers to the questions about what kind of teacher must be at universities today is a prospective issues for future research- 1) personality; 2) the operator who skillfully copes with modern didactic technologies; or – 3) personality who know everything about how to work with these technologies? Because only the third type teacher is able to contribute not only to intellectual but also to emotional progress of a student.

References

1. **Bache Ian.** The Europeanization of Higher Education / Bache Ian. // Journal of Common Market Studies. – Volume 44. – Number 2. – June 2006. – P. 231 – 248.

2. **Brennan John,** Teichler Ulrich. The Future of Higher Education and of Higher Education Research. Higher education looking forward: an introduction / John Brennan, Ulrich Teichler // High Educ (2008).

3. **Cotter Maury.** Using Systems Thinking to Improve Education / Maury Cotter / About Campus. – January–February 1998. – P. 9 – 14.

4. **Higher Education** Looking Forward: An Agenda for Future Research / http://www.esf.org/fileadmin/Public_documents/Publications/HELF_01.pdf

5. **Ievgen Khrykov.** European, national, and institutional dimensions of quality management and its development in higher education in Ukraine // Education and Pedagogical Sciences. – 2012. – №1. – P. 13 – 21

6. **Merisotis J., Sadlak J.** Higher Education Rankings: Evolution, Acceptance, and Dialogue / J. Merisotis, J. Sadlak // Higher Education in Europe, Vol.30, No 2, July 2005. – P. 97 – 101.

7. **Srikanthan G., Dalrymple John F.** Developing a Holistic Model for Quality in Higher Education / G. Srikanthan G. , John F. Dalrymple // Quality in Higher Education, Vol. 8, No 3, 2002. – P. 215 – 224.

8. **Gerasina L.M.** Vyscha Shkola yak ob'ekt osvity i reformatsiyi / L. M. Gerasina, A.D.Yatsenko. – K., 1995. – 320. [Herasina L.M. High School as an object of an educational Reformation / L. M. Herasina, A. D. Yatchenko. – K., 1995. – 320 p.]

9. **Kuzmina N.V.** Metody issledovaniya pedagogicheskoy deyatel'nosti / N.V. Kuzmina. – L.: Izdatel'stvo Leningradskogo universiteta, 1970. – 114 s. [Kuzmina N.V. Research Methods of pedagogical activities/ N. V. Kuzmina. – Leningrad: Publishing House of Leningrad State University, 1970. – 114.]

10. **Rossiya i E S.** Na puti k obsheevropejskomu prostranstvu vysshego obrazovaniya: scenario budushego: sb.analitich. materialov po sotrudnichestvu v oblasti obrazovaniya so stranami Evropy v ramkah realizatsii “dorozhnoy karty” Rossiya – ES/ E.M. Gorbunova, B.V. Zhelezov, M.V. Larionova i dr.; otv. red. M.V. Larionova; Gos. Universitet – Vysshayashkola ekonomiki. – M.: izd. Dom GU VSHE, 2007. – 330 s. [Russia and the EU on the way to the European Higher Education: Scenarios for the Future: a collection of materials for cooperation with European countries in the implementation of “road map” Russia – EU/E.M. Gorbunova, B. V. Zhelezov, M. V. Larionova and others; mate edition M. V. Larionova, State University – Higher school of Economics. - Moscow: Publishing House. HSE, 2007. – 330].

11. **Chernyshova E.** Rozvitok kadrovogo potencialu navchalnykh zakladiv sistemi vischoy osvity: zarubizhniy dosvid / E. Chernyshova // Porivnialno-pedagogichna studiya. – № 2 (12). – 2012. – S. 68 – 80. [Chernyshova E. Human resources development at higher educational schools: foreign experience /

Разорьонова М. В.

Викладач університету як чинник якості вищої освіти: результати опитування викладачів, студентів і керівників ВНЗ.

Представлено результати дослідження думок українських студентів, викладачів та топ-менеджерів ВНЗ про якості викладачів, які є найбільш важливими для забезпечення якості вищої освіти. Дослідження проведено методом анкетування 647-ми студентів, 245-ти викладачів та 52-х топ-менеджерів 10-ти вищих навчальних закладів шести міст України.

Найбільш часто в якості необхідних якостей викладача всі категорії респондентів називали: професіоналізм і компетентність; загальну освіченість, високий інтелект, широкий кругозір, прагнення до постійного саморозвитку; толерантність, врівноваженість, терпіння, ввічливість, оптимальну вимогливість, доброзичливість, емпатію, розуміння студентів, повагу до них; об'єктивність, справедливість, неупередженість, безпристрасність, адекватність оцінювання студентів. Проте для студентів найбільш важливими виявилися об'єктивність, справедливість, толерантність і доброзичливість, а для викладачів і топ-менеджерів ВНЗ – професіоналізм і компетентність, загальна освіченість, високий інтелект, широкий кругозір, прагнення до постійного саморозвитку.

Встановлено, що в Україні панує погляд на викладача як на високопрофесійну особистість з високими моральними якостями, яка має гарний психологічний контакт зі студентами.

Ключові слова: вища освіта, університет, викладач, необхідні якості викладача, неприпустимі якості викладача, роль викладача в забезпеченні якості освіти.

Разоренова М. В.

Преподаватель университета как фактор качества высшего образования: результаты опроса преподавателей, студентов и руководителей ВУЗов.

Представлены результаты изучения мнений украинских студентов, преподавателей и топ-менеджеров ВУЗов относительно качества преподавателей, которые являются самыми важными для обеспечения качества высшего образования. Методом анкетирования были опрошены 647 студентов, 245 преподавателей и 52 топ-менеджера 10-ти высших учебных заведений шести городов Украины.

Наиболее часто в качестве необходимых качеств преподавателей все категории респондентов называли: профессионализм и компетентность; общую образованность, высокий интеллект, широкий кругозор, стремление к постоянному саморазвитию; толерантность, уравновешенность,

терпение, вежливость, оптимальную требовательность, доброжелательность, апатия, понимание студентов, уважение к ним; объективность, справедливость, непредвзятость, беспристрастность, адекватность оценивания студентов. Причем для студентов самыми важными оказались объективность, справедливость, толерантность и доброжелательность, а для преподавателей и топ-менеджеров ВУЗов – профессионализм и компетентность, общая образованность, высокий интеллект, широкий кругозор, стремление к постоянному саморазвитию.

Установлено, что в Украине доминирует взгляд на идеального преподавателя как на профессионала с высокими моральными качествами, который имеет хороший психологический контакт со студентами.

Ключевые слова: высшее образование, университет, преподаватель, необходимые качества преподавателя, недопустимые качества преподавателя, роль качества преподавателя в обеспечении качества образования.

Information about the author

Razorenova Maryna Valentynivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, doctoral candidate of SE “Lugansk Taras Shevchenko National University”.

The article was received by the Editorial Office on 12.04.2013

The article was put into print on 26.04.2013